

Inleiding

De meeste kinderen in Nederland groeien het beste op wanneer dit zo thuis mogelijk plaatsvindt. Ook wanneer dit niet binnen het ouderlijk huis kan, geldt dat de hulp het beste zo thuis mogelijk gegeven kan worden in een gezinshuis of een kleinschalig verblijf. Het NJI heeft recent een [publicatie](#) opgeleverd met het overzicht van gezinshuizen in Nederland. Het ministerie van VWS heeft Significant Public de opdracht gegeven om te onderzoeken hoeveel kleinschalige verblijven er in Nederland zijn en wat de kenmerken hiervan zijn.

In de periode september tot en met oktober 2021 is via verschillende kanalen een vragenlijst verspreid gericht op kleinschalige verblijven. In de uitvraag is zoveel mogelijk aangesloten bij de definitie zoals opgenomen in de publicatie 'richting geven aan kleinschalig verblijf'. In afstemming met partijen die deelnemen aan het consortium 'kleinschaligheid in de jeugdhulp' is op twee punten afgeweken van de definitie:

- We hebben geen leeftijdsgrenzen opgenomen maar wel expliciet benoemd dat het om hulp gaat in het kader van de Jeugdwet.
- We hebben de minimumratio van één begeleider op vier jongeren niet opgenomen, omdat de ratio per moment van de dag kan wisselen.

Gebruikte definitie voor de uitvraag: *'Een kleinschalig verblijf is een 24/7-verblijf binnen een gesloten of open residentiële jeugdzorginstelling, op een instellingsterrein of in een woonwijk van maximaal zes - en bij voorkeur vier - jongeren, in een huiselijke setting door een vast team van begeleiders, waarbij een intensieve, individuele behandeling en/of begeleiding op maat - en zolang als nodig - wordt gegeven, met perspectief op wonen, zorg en onderwijs/arbeid tijdens verblijf en/of daarna'.*

De uitkomsten van de vragenlijst zijn in deze factsheet weergegeven. Het is niet zeker dat de uitkomsten in deze factsheet een compleet beeld geven van het aantal kleinschalige verblijven. Wel kunnen we vaststellen dat de meeste verblijven die bekend zijn bij het consortium in de respons zijn meegenomen en in de resultaten zijn verwerkt.

Respons vragenlijst

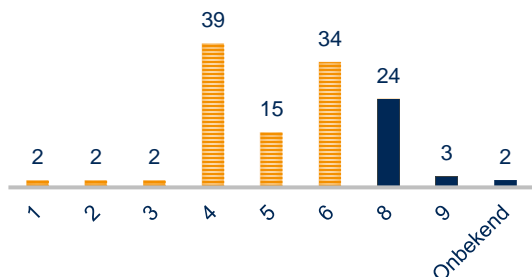
In totaal zijn 123 vragenlijsten ingevuld (N=123). Op basis van de respons kunnen we vaststellen dat het om 153 kleinschalige verblijven gaat, verspreid over 31 zorgaanbieders. In een aantal gevallen is de vragenlijst ingevuld voor meerdere kleinschalige verblijven. De respons per vraag ligt soms lager. Het aantal geven we weer in de figuren.

Spreiding kleinschalige verblijven over Nederland

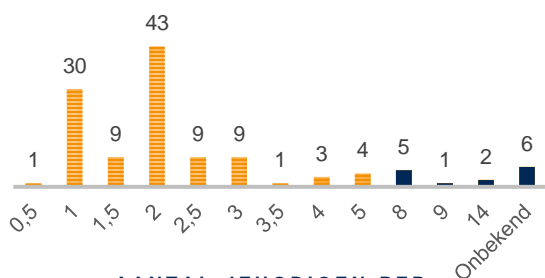
Hiernaast is de spreiding van de kleinschalige verblijven weergegeven. In de **oranje** gemarkeerde gemeenten zijn een of meerdere kleinschalige verblijven gevestigd. Het valt op dat er met name in Midden-Nederland relatief veel kleinschalige verblijven voorkomen over de verschillende gemeenten. In het zuiden en noorden van Nederland is de dekking van kleinschalige verblijven minder hoog over de verschillende gemeenten. De verwachting is dat ze hier minder aanwezig zijn, maar kan ook duiden op een lagere respons vanuit deze regio's.

Kenmerken en spreiding van kleinschalige verblijven in Nederland

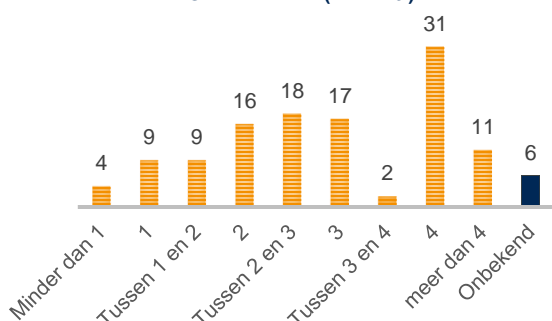
GROEPSGROOTTE (N=123)

AANTAL VAN BEGELEIDERS (N=123)

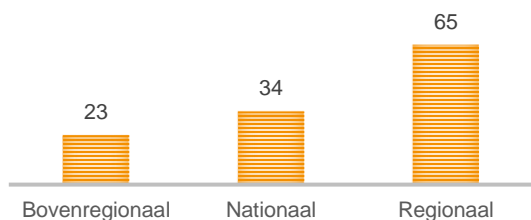
AANTAL JEUGDIGEN PER BEGELEIDER (N=123)

Kenmerken van de groepsgrootte en begeleiding

- Veruit de meeste kleinschalige verblijven (88) hebben een *groepsgrootte* van tussen de 4 en de 6 jeugdigen. Minimaal 27 van de verblijven voldoen niet aan de definitie, omdat daar 8 of meer jeugdigen verblijven. Van 2 verblijven is de groepsgrootte onbekend.
- In het aantal *begeleiders* is meer variatie te zien. Sommige organisaties werken met een pool van medewerkers die flexibel ingezet kunnen worden, daar waar andere organisaties met een kleiner vast team werken per kleinschalig verblijf. Van minimaal 8 verblijven is het twijfelachtig of zij aan de definitie voldoen, omdat ze met 8 of meer begeleiders werken. We kunnen in dat geval onvoldoende spreken van een 'vast team van begeleiders'.
- De variatie in begeleiders zorgt ook voor variatie in de ratio tussen *het aantal jeugdigen per begeleider*. Het vaakst komt voor dat een verblijf 4 jeugdigen per begeleider heeft (31). 11 verblijven hebben meer dan 4 jeugdigen per begeleider. Dat is meer dan de definitie zoals opgenomen in de publicatie 'richting geven aan kleinschalig verblijf'. Echter hebben we dit criterium niet meegenomen in dit onderzoek, omdat de ratio per moment van de dag kan verschillen.

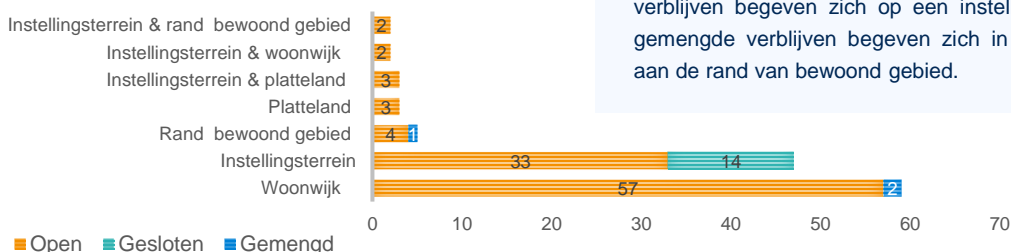
BEREIK VAN DE KLEINSCHALIGE VERBLIJVEN (N=122)

Kenmerken van het verblijf

De grootste groep kleinschalige verblijven richt zich op een of enkele gemeenten (65). Desondanks is er relatief ook een behoorlijk aanbod voor kleinschalige verblijven met een nationaal (34) of bovenregionaal (23) bereik.

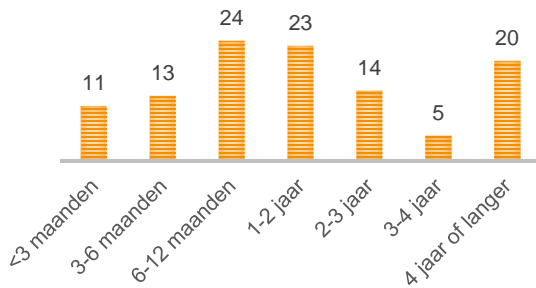
LOCATIE & GESLOTEN/OPEN (N=121)

Veruit de meeste (104) kleinschalige verblijven zijn open residentiële verblijven. Deze verblijven bevinden zich vooral in woonwijken (57), maar ook op instellingsterreinen (33). Alle 14 gesloten kleinschalige verblijven begeven zich op een instellingsterrein. De 3 gemengde verblijven begeven zich in een woonwijk of aan de rand van bewoond gebied.

Kenmerken en spreiding van kleinschalige verblijven in Nederland

GEMIDDELDE DUUR VERBLIJF
(N=110)

Duur van het verblijf

De gemiddelde verblijfsduur van jongeren binnen de kleinschalige voorzieningen varieert van minder dan 3 maanden tot en met 4 jaar of langer. Gezien de spreiding in de antwoorden zijn er zowel jongeren die er kort(er) verblijven als ook jongeren die er lang(er) verblijven.

Kenmerken van de doelgroep waarop verblijven zich richten

N=104

De meeste kleinschalige verblijven richten zich op jongeren vanaf 8, 10, 12 tot 18 of 23 jaar. Ongeveer een derde (32%) van de verblijven biedt ook hulp voor jongeren van boven de 18 jaar. Een klein aantal verblijven richt zich ook op kinderen van jonger dan 8 jaar (14%).

N=111

De meeste kleinschalige verblijven richten zich op zowel jongens als meisjes (81%). 14% is uitsluitend gericht op jongens en 5% uitsluitend op meisjes.

N=96

Wanneer gekeken wordt naar het intelligentieniveau waarop kleinschalige verblijven zich richten, is er sprake van een spreiding over jongeren met een licht verstandelijke beperking en jongeren met een lagere, gemiddelde en hogere begaafdheid.

Omschrijving van de doelgroep

Veel verblijven geven aan dat de doelgroep te maken heeft met verschillende problematieken, met als gemene deler dat de jongeren niet zelfstandig kunnen wonen en houvast nodig hebben van professionele hulpverleners. Ze hebben begeleiding en behandeling nodig vanuit een veilig verblijf, om toe te groeien naar zelfstandigheid.

Sommige verblijven noemen dat zij vooral jongeren hebben met specifieke problemen, zoals (ernstige) gedragsproblemen, trauma's, hechtingsproblematiek, autisme spectrum stoornis (ASS). Een klein aantal verblijven richt zich op het (kortdurig) opvangen van jongeren in crisissituaties. Enkele verblijven richten zich op jongeren met een forensisch of delinquent profiel.

Toekomstige ontwikkelingen

Veel kleinschalige verblijven zijn bezig om toe te werken naar de definitie van kleinschalig verblijf zoals omschreven in het document 'richting geven aan kleinschalig verblijf'. Ze werken soms nog met grotere groepen, gemengde groepen, met een poule van medewerkers waaruit een rooster wordt gemaakt of in verblijven die nog verbouwd moeten worden richting kleinschaligheid. De organisaties achter de verblijven zijn bezig met het verbouwen, werken aan vaste teams of het verkleinen van de groepen.

Kleinschalige verblijven geven daarnaast aan om de verblijven verder door te ontwikkelen of te bestendigen. Het is een relatief nieuwe vorm van jeugdhulp, waardoor

respondenten aangeven dat er bijvoorbeeld ook aandacht uitgaat naar het blijven boeien en binden van medewerkers, maar ook het trainen van personeel.

Sommige kleinschalige verblijven geven bovendien aan dat de nieuwe werkwijze die ze hanteren nog niet altijd bekend is bij gemeenten. Die verblijven willen in de toekomst ook meer aandacht creëren voor hun werkwijze bij gemeenten om bekendheid en erkenning te krijgen.

Enkele kleinschalige verblijven geven ook aan dat zij graag andere hulpvormen en diagnostiek willen integreren met de hulp in het kleinschalige verblijf, zoals bijvoorbeeld ggz-behandelingen.